

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

Synodvs Pharensis Rogatv Hildae Illic Abbatissae Celebrata, sub
Nordanhumbrorum regibus Osvvio patre, & Alchfrido filio, anno Christi
DCLXIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

ANNO
CHRISTI
664.

* SYNODES PHARENsis

ROGATV HILDÆ ILLIC ABBATISSÆ CELEBRATA,
sub Nordanhumbrorum regibus Osuvio patre,
& Alchfrido filio, anno Christi DCLXIV.

In qua acerrime contenditur^b de ritu celebrandi paschatis, de tonsura sacerdotum, & de aliis rebus ecclesiasticis: presentibus, ex parte Romanorum & Anglorum, Alchfrido rege filio, Agilberto occidentalium Saxonum episcopo, Vilfrido abbate, Agathone presbytero, Iacobo diacono, Romano: ex parte Scotorum & Britonorum Osuvio rege patre, Colmanno Lindisfarnensi episcopo, & aliis Scotiæ episcopis, Cedula orientalium Saxonum episcopo, Hilda abbatissa Pharenis istius monasterii, cum multo alio ex utraque parte clero.

BEDA PROLEGOMENA AD HANC SYNODVM.

HIS temporibus quæstio facta est frequens & magna, Bed. eccl. hist. lib. 3, cap. 25. de obseruatione paschæ, confirmantibus eis, qui de Cantia vel de Galliis aduenerant, quod Scotti dominicum paschæ diem contra vniuersalis ecclesiæ morem celebrarent. Erat in his acerrimus veri paschæ defensor nomine Ronan, natione quidem Scotus, sed in Galliæ vel Italiae partibus regula ecclesiasticae veritatis edocitus, qui cum Finano configens, multos quidem correxit, vel ad solertionem veritatis inquisitionem accendit, nequam tamen Finanum emendare potuit, quin potius, quod esset homo feroci animi, acerbiorem castigando, & apertum veritatis aduersarium reddidit. Obseruabat autem Iacob, diaconus quondam (vt supra docuimus) venerabilis archiepiscopi Paulini, verum & catholicum pascha cum omnibus quos ad correctionis viam erudire poterat. Obseruabat & regina Eanfeld cum suis, iuxta quod in Cantia fieri viderat, habens secum de Cantia presbyterum catholicæ obseruationis nomine Romanum. Vnde nonnunquam contigisse fertur illis temporibus, Bis in anno
celebratur
pascha. vt bis in anno uno pascha celebraretur. Et cum rex pascha dominicum solutis ieuniis ficeret, tunc regina cum suis persistens adhuc in ieunio diem palmarum celebraret.

K k k iij

446 VITALIANVS SYNODVS CONSTANS IMPERATOR.
PAPA. EARCOMBERTVS REX CANTII.

Hæc autem dissonantia paschalis obseruantiae viuente Ai-
dano patienter ab omnibus tolerabatur; qui patenter in-
tellexerant, quia et si pascha contra morem eorum qui
ipsum miserant facere non potuit, opera tamen fidei, pie-
tatis & dilectionis, iuxta morem omnibus sanctis consue-
tum diligenter exequi curauit. Vnde ab omnibus, etiam
his qui de pascha aliter sentiebant, merito diligebatur, nec
solum a mediocribus, verum ab ipsis quoque episcopis
Honorio Cantuariorum, & Felice orientalium Anglo-
rum venerationi habitus est.

Colmannus
Scotus litē
promouet.

Cum Sco-
tis Rex, at
filius cum
Anglis sen-
tit.

Defuncto autem Finano, qui post illum fuit, cum Col-
mannus in episcopatu succederet, & ipse missus a Scotia,
grauior de obseruatione paschæ, nec non & de aliis eccl-
esiasticæ vitæ disciplinis controuersia nata est. Vnde meri-
to mouit hæc quæstio sensus & corda multorum timen-
tium, ne forte accepto Christianitatis vocabulo in vacuū
currenerent aut cucurrisserent. Peruenit & ad ipsas principum
aures, Osyvi videlicet regis & filii eius Alchfridi, quia ni-
mirum Osyvi a Scotis edoctus ac baptizatus, illorum et-
iam lingua optime imbutus, nil melius quam quod illi do-
cuissent autumabat. Porro Alchfridus magistrum habuit
eruditionis Christianæ Vvilfridum virum doctissimum.
Nam & Roman prius propter doctrinam ecclesiasticam
adierat, & apud Dalphinum archiepiscopum Galliarum
Lugduni multum temporis egerat, a quo etiam tonsuræ
ecclesiasticæ coronam susceperebat. Huius doctrinam om-
nibus Scotorum traditionibus iure præferendam sciebat.
Vnde ei etiam donauerat monasterium quadraginta fa-
miliarum, in loco qui dicitur Humpum. Quem videlicet
locum paulo ante eis qui Scotos sequebantur in posse-
fitionem monasterii dederat. Sed quia illi postmodum, data
sibi optione, magis loco cedere quam suam mutare con-
suetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco &
doctrinam haberet & vitam. Venerat eo tempore Agil-
bertus occidentalium Saxonum episcopus, cuius supra
meminimus, amicus Alchfridi regis & Vvilfridi abba-
tis ad prouinciam Nordanhumbrorum, & apud eos ali-
quamdiu demorabatur, qui etiam Vvilfridū rogatu Alch-
fridi in præfato suo monasterio presbyterum fecit: habe-
bat autem secum ipse presbyterum nomine Agathonem.

ANNO
CHRISTI
664.

ANNO
CHRISTI
664.

Mota ergo ibi quæstione de pascha, vel tonsura, vel aliis rebus ecclesiasticis, dispositum est, ut in monasterio, quod dicitur Strenaeshalch, quod interpretatur sinus Phari, cui tunc Hilda abbatissa Deo deuota femina præfuit, Synodus fieret, & hæc quæstio terminari deberet. Veneruntque illo reges ambo, pater scilicet & filius; episcopi, Colmannus cum clericis suis de Scotia, Agilbertus cum Agathone & Vvilfrido presbyteris: Iacobus & Romanus in horum parte erant. Hilda abbatissa cum suis in parte Scotorum, in qua erat etiam venerabilis episcopus Cedda iamdudum ordinatus a Scotis, vt supra docuimus, qui & interpres in eo Concilio vigilantissimus vtriusque partis extitit.

Primusque rex Osvaldi, præmissa præfatione, quod oportet eos qui vni Deo seruirent vnam viuendi regulam tenere, nec discrepare in celebratione sacramentorum cælestium, qui vnum omnes in cælis regnum expectarent, inquirendum potius quæ esset verior traditio, & hanc ab omnibus communiter esse sequendam; iussit primo dicere episcopum suum Colmannum, qui esset ritus, & vnde originem dicens ille quem ipse sequeretur.

Tunc Colmannus, Pascha, inquit, hoc quod agere soleo a maioribus meis accepi, qui me huc episcopum miserunt, quod omnes patres nostri viri Deo dilecti eodem modo celebrazze noscuntur. Quod ne cui contemnendum & reprobandum esse videatur, ipsum est quod beatus euangelista Ioannes, discipulus specialiter Domino dilectus, cum omnibus quibus præerat ecclesiis celebrazze legitur. Quo hæc & his similia dicente, iussit rex & Agilbertum proferre in medium morem suæ obseruationis, vnde initium haberet, vel qua hunc auctoritate sequeretur. Respondit Agilbertus. Loquatur, obsecro, vice mea discipulus meus Vvilfridus presbyter, quia vnum ambo sapimus cum ceteris qui hic assident ecclesiasticæ traditionis cultoribus, & ille melius & manifestius ipsa lingua Anglorum, quam ego per interpretem, potest explanare quæ sentimus.

Tunc Vvilfridus, iubente rege vt diceret, ita exorsus est, Pascha quod facimus, inquit, vidimus Romæ, vbi beati apostoli Petrus & Paulus vixere, docuere, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari, hoc in Gallia, quas discendi vel

Synodus
indicitur.

Adiunt re-
ges, &c.

Rex Osvaldi
præfatur.

Colmannus
sententiam
dicit pro
Scotia.

Vvilfridus
contra.

orandi studio pertransiuiimus, ab omnibus agi conspeximus. Hoc Africam, Asiam, & Aegyptum, Graciam, & omnem orbem, quacumque Christi ecclesia diffusa est, per diuersas nationes ac linguas, vno ac non diuerso temporis ordine geri comperimus, præter hos tantum & obstinationis eorum complices, Pictos dico, & Britones, cum quibus de duabus vltimis Oceani insulis, his non totis, contra totum orbem stulto labore pugnant.

ANNO
CHRISTI
664.

Colmānus
S. Ioannem
laudat au-
torem.

Vvilfridus
ait non tūc
sepultam
fuisse legē
Mosaicam.

Aa. ii.

Cui hæc dicenti respondit Colmannus: Mirum quare stultum appellare velitis laborem nostrum, in quo tanti apostoli qui super pectus Domini recumbere dignus fuit exempla sectamur, cum ipsum sapientissime vixisse omnis mundus nouerit.

At Vvilfridus: Absit, inquit, vt Ioannem stultitiae reprehendamus, cum scita legis Mosaicæ iuxta literam seruaret, iudaizante adhuc in multis ecclesia, nec subito valentibus apostolis, omnem legis obseruantiam, quæ a Deo instituta est, abdicare. Quomodo simulacra, quæ a dæmonibus inuenta sunt, repudiare omnes qui ad fidem veniunt necesse est, videlicet ne scandalum facerent eis qui inter gentes erant Iudeis. Hinc est enim quod Paulus Timotheum circumcidit, quod hostias in templo immolauit, quod cum Aquila & Priscilla caput Corinthi tollit, ad nihil videlicet vtile, nisi ad scandalum vitandum Iudeorum. Hinc quod eidem Paulus Iacobus ait: *Vides, frater, quot millia sunt in Iudeis, qui crediderunt, & omnes ii æmulatores sunt legis*: nec tamen hodie clarescente per mundum euangelio necesse est, imo nec licitum fidelibus vel circumcidi, vel hostias Deo victimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes secundum legis consuetudinem decimaquarta die mensis primi ad vesperam incipiebat celebrationem festi paschalis, nil curans vtrum hæc sabbato, an alia qualibet feria proueniret. At vero Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima sabbati resurrexit a mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit, ita pascha faciendum intellexit, vt secundum consuetudinem ac præcepta legis, decimam quartam lunam primi mensis, & que sicut Ioannes, orientem ad vesperam semper expectaret. Et hac exorta, si dominica dies (quæ tunc prima sabbati vocabatur) erat mane ventura,

in

ANNO
CHRISTI
664.

in ipsa vespera pascha dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere solemus. Sin autem dominica non proximo mane post lunam decimam quartam, sed decima sexta, aut decima septima, aut alia qualibet luna, usque ad vigesimam primam esset ventura, expectabat eam, & præcedente sabbato yespere sacrosancta paschæ solennia inchoabat. Sicque fiebat ut dominica paschæ dies, non nisi a decima quinta luna usque ad vigesimam primam seruaretur. Neque haec euangelica & apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandū pascha a decima quarta primi mensis ad vesperam, usque ad vigesimā primam lunam eiusdem mensis ad vesperam præceptum est, in quam obseruantia imitandam omnes S. Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem ecclesia conuersa est: & hoc esse verum pascha, hoc solum fidelibus celebrandū, Nicæno Concilio, non statutum nouiter, sed confirmatū est, ut ecclesiastica docet historia. Vnde constat vos Colmanni neque Ioannis (ut auctumatis) exempla sectari, neque Petri, cuius traditioni scientes contradicitis, neque legi, neque euangelio in obseruatione vestri paschæ congruere. Ioannes enim ad legis Moysæ decreta tempus paschale custodiēs, nil de prima sabbati curabat, quod vos non facitis, qui non nisi prima sabbati pascha celebratis. Petrus a decima quinta luna usque ad vicesimam primam diem paschæ dominicum celebrabat, quod vos non facitis, qui a decima quarta usque ad vicesimam lunam diem dominicum paschæ obseruatis, ita ut tertia decima luna ad vesperā saepius pascha incipiatis, cuius neque lex ullam fecit mentionem, neque auctor ac dator euangelii Dominus in ea, sed in quarta decima luna vel vetus pascha manducauit ad vesperam, vel noui testamēti sacramenta in commemorationem suæ passionis ecclesiæ celebranda tradidit. Itemque lunam vicesimam primam, quam lex maxime celebrandam commendauit, a celebratione vestri paschæ funditus eliminatis. Sicque, ut dixi, in celebratione summæ festiuitatis, neque Ioanni, neque Petro, neque legi, neque euangelio concordatis.

His contra Colmannus: Numquid, ait: Anatolius vir sanctus, & in præfata historia ecclesiastica multum laudatus, legi vel euangelio contraria sapuit, qui a quartadeci-

Concil. Tom. 15.

Colmannus
alios citat.

LII

ma usque ad vicesimam pascha celebrandum scripsit? Numquid reuerendissimum patrem nostrum Columbam, & successores eius viros Deo dilectos, qui eodem modo pascha fecerunt, diuinis paginis contraria sapuisse velegisse credendum est? Cum plurimi fuerint in eis, quorum sanctitati cælesti signa, & virtutum quæ fecerunt miracula testimonium præbuerunt, quos ut ipse sanctos esse non dubitans, semper eorum vitam, mores, & disciplinam sequi non desisto.

Vvilfridus
eos excusat.

At Vvilfridus: Constat, inquit, Anatolium virum sanctissimum, doctissimum, ac laude esse dignissimum, sed quid vobis cum illo, cum nec eius decreta seruetis? Ille enim in pascha sua regulam utique veritatis sequens, circumlum nouemdecim annorum posuit, quem vos aut ignoratis, aut agnitus a tota Christi ecclesia custoditum, pro nihilo contemnitis. Ille sic in paschæ dominicum decimam quartam lunam computauit, ut hanc eadem ipsa die, more Ægyptiorum, decimam quintam lunam ad vesperam esse fateretur. Sic idem vicesimam diem dominico paschæ annotauit, ut hanc declinata eadem die esse vicesimam primam crederet. Cuius regulam distinctionis vos ignorasse probat, quod aliquotiens pascha manifestissime ante plenilunium, id est, in tertia decima luna facitis. De patre autem vestro Columba & sequacibus eius, quorum sanctitatem vos imitari, & regulam ac præcepta cælestibus signis confirmata sequi perhibetis, possum respondere, quia multis in iudicio dicentibus Domino, quod in nomine eius prophetauerint, & dæmonia eiecerint, & virtutes multas fecerint, responsurus sit Dominus, quia nunquam eos nouerit. Sed absit ut de patribus vestris hoc dicam, quia iustius multo est de incognitis bonum credere quam malum. Unde & illos Dei famulos ac Deo dilectos esse non nego, qui simplicitate rustica, sed intentione pia Deum dilexerunt. Neque illis multum obesse paschæ talem reor obseruantiam, quādiu nullus aduenerat qui eis instituti perfectioris decretā, quæ sequerentur, ostenderet. Quos utique credo, si qui tunc ad eos catholicus calculator adueniret, sic eius monita fuisset secuturos, quomodo ea quæ nouerāt ac didicерant Dei mandata probantur fuisset secuti. Tu autem & socii tui si audita decreta sedis apostolicæ, imo vniuersalis

ANNO CHRISTI
664. ecclesiæ, & hæc literis sacris confirmata sequi contemnitis,
absque vlla dubietate peccatis. Etsi enim patres tui sancti
fuerunt, numquid vniuersali quæ per orbem est Christi ec-
clesiæ horum est paucitas vna de angulo extremæ insu-
læ præferenda? Et si sanctus erat, ac potens virtutibus ille
Columba vester, imo & noster si Christi erat, num præfer-
ri potuit beatissimo apostolorum principi? Cui Dominus
ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, Math. 16.*
*& portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo cla-
ues regni cælorum.*

Hæc perorante Vvilfrido dixit rex: Verene, Colmanne,
hæc illi Petro dicta sunt a Domino. Qui ait: Vere rex. At
ille, Habetis, inquit, vos proferre aliquid tantæ potestatis
vestro Columbæ datum. At ille ait: Nihil. Rursum autem
rex: Si vtrique vestrum, inquit, in hoc fine vlla controuer-
sia consentiunt, quod hæc principaliter Petro dicta, & ei
claves regni cælorum sunt datae a Domino. Responde-
runt, Etiam, vtrique. At ille ita conclusit: Et ego vobis di-
co, quia hic est ostiarius ille, cui ego contradicere nolo,
sed inquantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus
obedire statutis, ne forte me adueniente ad fores regni cæ-
lorum, non sit qui referat, auero illo qui claves tenere
probatur. Hæc dicente rege fauerunt assidentes quique si-
ue astantes maiores vna cum mediocribus, & abdicata
minus perfecta institutione, ad ea quæ meliora cognoue-
rant se se transferre festinabant.

Finitoque conflietu, ac soluta concione, Agilbertus do-
mum rediit. Colmannus videns spretam suam doctrinam,
sectamque esse despectā, assumptis his qui se sequi volue-
runt, id est, qui pascha catholicum & tonsuram coronæ
(nam & de hoc quæstio non minima erat) recipere nole-
bant, Scotiam regressus est, tractaturus cum suis quid de
his facere deberet. Cedda relictis Scotorum vestigiis ad
suam sedem rediit, vtpote agnita obseruatione catholici
paschæ. Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ in-
carnationis sexcentesimo sexagesimo quarto, qui fuit an-
nus Osvvini regis vicesimus secundus: episcopatus au-
tem Scotorum, quem gesserunt in prouincia Anglorum,
annus tricesimus.

Concil. Tom. 15.

LII ij

Rex pro An-
glis senten-
tiam dicit.

Colmānus
sive frustra-
tus Scotiam
repetit.

Tempus sy-
nodi.

An Conci-
lum fuerit.

Quis fuerit
error Sco-
torum de
paschate.

ANNO
CHRISTI
664.

^a *Synodus Pharenſis.*] Quia in hoc Conuentu non omnes episcopi prouinciales conuocati fuerunt, sed tantum inter ſe contulerunt illi qui tunc aderant, imitatus sanctum Augustinū huiusmodi Conuentum propria magis voce collationem quam Synodum appellandam eſſe ſentio. Tempus habitæ Collationis deſcribitur a Beda ſupra.

^b *De ritu celebrandi paschatis.*] Error Scotorum aliud erat a Quartadecimanorum: non enim ſentiebant p̄c̄iſe decimaquarta luna ſed die dominico paſcha celebrandum eſſe. Discrepabant a catholicis, quod illo die dominico paſcha peragerent, qui primus occurrebat a decima tertia luna uſque ad vigiliam. Ex quo illud absurdum quandoque fiebat, ut ſi dominica dies incideret in lunam 14. ipſi cum Iudeis paſcha celebrauerent, quod euitaffent, ſi una cum catholicis illo dominico die celebrauerent paſcha, qui primus a 14. luna ad uesperam uſque ad 21. lunam occurrebat. Errarunt hac in re Scotti non ex contumacia, ſed ex inſtitia computi paſchalis, ideoque hic error ipſis venialis, tunc cum nemo illos hac in re instruxiffet. Porro coeptus eſt huiusmodi error anno Domini 566. durauitque uſque ad annum Domini 716. Vide Baron. anno 664. num. 5.

CONCILIVM EMERITENSE.

TITVL CI CAPITVLORVM.

ANNO
CHRISTI
666.

- I. *Epifola de fidei institutione, eiusque ordine.*
- II. *De vespertini officii ſeruando ordine.*
- III. *Quid sit obſeruandum tempore quo rex in exercitu progreditur, pro regis, gentis, aut patriæ ſtatu atque ſalute.*
- IV. *Qualiter metropolitanus ſuis confinitimis, aut confinitimi metropolitanuſ ſuo placitum faciant.*
- V. *Vt epifopus ad ſuam personam, ad Concilium non diaconum, ſed aut archiprebyterum, aut prebyterum dirigat.*
- VI. *Qualiter epifopus admonitione accepta ad metropolitanum ſuum veniat.*
- VII. *Qualiter ſecundum priorū Canonum instituta Concilium fiat.*
- VIII. *Quid ordinatum maneat de epifopis qui inter ſe de parochiis intentionem habent.*
- IX. *Quid prebiter obſeruare debat, qui prebiteris iubetur dare sanctum chriftma.*
- X. *Vt omnis epifopus infra hanc prouinciam constitutus archiprebyterum, archidiaconum, & primiceriuſ in ecclesia ſua habeat.*
- XI. *Vt omnis prebiter, abbas, vel diaconus epifopo ſuo humilitatem teneat, & reuerentiam summam.*
- XII. *Vt epifopus, qui illi placiti fuerint de parochia ſua, prebiteros, atque diacones cathedrales ſibi faciat.*
- XIII. *Vt epifopus quem viderit de clericis ſuis ad bonū profeſum tēdere, honorādi, & magnificandi de rebus ecclesiæ licentia habeat.*
- XIV. *De pecunia que in ecclesia Dei offertur fideliter colligenda,*